

NORGES HØYESTERETT

D O M

avsagt 22. mai 2025 av Høyesterett i avdeling med

dommer Aage Thor Falkanger

dommer Espen Bergh

dommer Erik Thyness

dommer Thom Arne Hellerslia

dommer Thomas Chr. Poulsen

HR-2025-975-A, (sak nr. 25-037808STR-HRET)

Anke over Borgarting lagmannsretts dom 7. februar 2025

A

(advokat John Christian Elden)

mot

Påtalemyndigheten

(konstituert statsadvokat Ingvild Nordhaug)

S T E M M E G I V N I N G

(1) Dommer **Thyness:**

Sakens spørsmål og bakgrunn

- (2) Saken gjelder spørsmål om straffbare forhold er foreldet som følge av at forfølgningen er stanset på ubestemt tid, jf. straffeloven § 88 annet ledd annet punktum.
- (3) Politiet ransaket 8. februar 2018 boligen til A, født 00.00.1998. Det ble beslaglagt en PC, telefoner og elektroniske lagringsmidler. A ble pågrepet samme dag.
- (4) Politimesteren i Sør-Øst utstedte 1. juli 2019 siktelse mot A.
- (5) Siktelsens post I gjaldt overtredelse av straffeloven § 311 første ledd. Grunnlaget for denne tiltaleposten lyder slik:
- «I perioden forut for 9. februar 2018 i Nedre Eiker eller annet sted, lastet han ned og lagret på Dropbox og en bærbar pc til sammen minst 107 bilder og 152 filmer med fremstillinger av seksuelle overgrep mot barn og/eller som seksualiserer barn.»
- (6) Siktelsens post II gjaldt overtredelse av legemiddeloven § 24 første ledd. Grunnlaget for denne tiltaleposten lyder slik:
- «Fredag 9. februar 2018 ca. kl. 09.15 i ---veien 0 i Nedre Eiker, var han i besittelse av mindre mengder marihuana.»
- (7) Sør-Øst politidistrikt oversendte 12. juli 2019 siktelsen til Drammen tingrett med anmodning om rettslig avhør og eventuell summarisk pådømmelse ved tilståelsesdom, jf. straffeprosessloven § 248.
- (8) Saken ble returnert fra Kongsberg og Eiker tingrett til Sør-Øst politidistrikt 21. august 2019 under henvisning til at siktelsen ikke var blitt forkynt fordi siktede hadde flyttet tilbake til Polen.
- (9) Den 11. april 2023 henvendte A seg til Sør-Øst politidistrikt i forbindelse med søknad om statsborgerskap. Han fikk da opplyst at de to sakene fra 2018 ikke var oppgjort. Han forklarte selv at han hadde lest om foreldelse av saker, og han mente at sakene hans måtte være foreldet. På dette tidspunkt var det gått nesten 3 år og 8 måneder fra siktelsen av 1. juli 2019 var kommet i retur fra tingretten fordi det ikke hadde lyktes å forkynne siktelsen for A.
- (10) Den 20. desember 2023 tok påtalemyndigheten ut tiltale. Den hadde samme innhold som siktelsen av 1. juli 2019.
- (11) Ved Buskerud tingretts dom 11. april 2024 ble A funnet skyldig etter tiltalen og dømt til betinget fengsel i fem måneder.
- (12) A anket over avgjørelsen om straff, herunder spørsmålet om foreldelse.

- (13) Borgarting lagmannsrett avsa 5. februar 2025 dom med slik slutning:
- «Anken forkastes».
- (14) Så vel tingretten som lagmannsretten bygget på at ingen av de straffbare forholdene var foreldet.
- (15) A har anket til Høyesterett. Han har erkjent de faktiske forholdene som ligger til grunn for domfellelsen, men gjør gjeldende at de straffbare forholdene er foreldet etter straffeloven § 88 annet ledd fordi avbrytelsen av den strafferettslige foreldelsesfristen har tapt sin virkning som følge av at straffeforfølgningen har vært stanset på ubestemt tid, jf. straffeloven § 88 annet ledd annet punktum.

Mitt syn på saken

Sakens spørsmål

- (16) Problemstillingen er om adgangen til å reise straffesak var foreldet da tiltalebeslutningen ble tatt ut 20. desember 2023. Er det tilfelle, skal A frifinnes.
- (17) Forholdet i tiltalens post I har en strafferamme på bot eller fengsel inntil 3 år. Foreldelsesfristen er da 5 år, jf. straffeloven § 86 første ledd bokstav b.
- (18) Forholdet i tiltalens post II har en strafferamme på bot eller fengsel inntil 6 måneder. Foreldelsesfristen er da 2 år, jf. straffeloven § 86 første ledd bokstav a.
- (19) Foreldelsesfristen løper fra den dag da det straffbare forholdet opphørte, jf. straffeloven § 87 første ledd første punktum. Jeg bygger på lagmannsrettens standpunkt om at fristens utgangspunkt var 8. februar 2018 da A ble pågrepet og ikke lenger lagret seksuelle fremstillinger av barn eller var i besittelse av narkotika.
- (20) Foreldelsesfristen avbrytes ved siktelse, jf. straffeloven § 88 første ledd første punktum. En mistenkt får stilling som siktet «når påtalemyndigheten har erklært ham for siktet eller når forfølgning mot ham er innledet ved retten eller det er besluttet eller foretatt pågripelse, ransaking, beslag eller liknende forholdsregler rettet mot ham», jf. straffeprosessloven § 82. I saken her ble fristen iallfall avbrutt 12. juli 2019 da Sør-Øst politidistrikt sendte siktelsen til Drammen tingrett med begjæring om pådømmelse etter straffeprosessloven § 248. De ordinære foreldelsesfristene var da ikke utløpt. Spørsmålet er om virkningen av denne fristavbrytelsen er falt bort som følge av passivitet fra påtalemyndighetens side.

Bestemmelsen om stansning på ubestemt tid

- (21) Spørsmål om bortfall av virkningen av fristavbrytelse reguleres av straffeloven § 88 annet ledd første og annet punktum, som lyder slik:

«Fristavbrytelsen taper sin virkning når forfølgningen innstilles uten at beslutningen omgjøres av overordnet påtalemyndighet innen fristen i straffeprosessloven § 75 annet ledd. Det samme gjelder når forfølgningen blir stanset på ubestemt tid.»

- (22) At fristavbrytelsen mister sin virkning, innebærer at foreldelsesfristen igjen løper med virkning fra det opprinnelige utgangspunktet, det vil som nevnt si den dagen da det straffbare forholdet opphørte.
- (23) Lovens kriterium «stanset på ubestemt tid» innebærer rent språklig at påtalearbeidet må være stanset tilnærmet helt opp, og at det ikke foreligger konkrete planer om å gjenoppta arbeidet.
- (24) Lovforarbeider og rettspraksis viser imidlertid at det skal anlegges et bredere perspektiv. Jeg viser her til avgjørelsen i Rt-1985-596, hvor vurderingstemaet på side 598 er oppsummert slik:
- «Når det – som i denne sak – ikke foreligger noen uttrykkelig beslutning fra kompetent påtalemyndighet om stansing av saken på ubestemt tid, må spørsmålet bero på en helhetsvurdering av situasjonen, jfr. den nevnte innstilling fra Straffelovrådet side 17. Av momenter som det bør legges vekt på, fremheves her hvor aktiv politiet har vært i sitt arbeid med saken, hvor lang tid som er gått og graden av uvisshet ved vurderingen av om forfølgningen er stanset på ubestemt tid.»
- (25) Tilsvarende synspunkter fremgår i NOU 1992: 23 på side 257, der det er tilføyet at kriteriet «stanset på ubestemt tid» har budt på en viss tvil i rettspraksis, og at Straffelovkommisjonens inntrykk var at det skal mye til før en sak anses stanset på dette grunnlaget. Mitt inntrykk av den ganske omfangsrike høyesterettspraksis er at dette fortsatt er en dekkende beskrivelse. Når det i Rt-2009-98 avsnitt 15 heter at det avgjørende vil «være om politiet har utvist en slik inaktivitet at det etter en helhetsvurdering er naturlig å anse forfølgningen som stanset», antar jeg at det ikke ligger noe annet i dette enn hva som fremgår av nevnte Rt-1985-596.
- (26) Jeg legger til at det blant annet vil være av betydning hvor alvorlig forhold det er tale om. Jo mer alvorlig forholdet er, desto mindre grunn vil en siktet ha til å tro at forfølgningen er innstilt bare fordi saken har trukket ut i tid. Jeg kan imidlertid ikke se – slik aktor har anført – at dette kan knyttes direkte opp mot den konkrete foreldelsesfristens lengde eller strafferammen for det straffbare forholdet. Dette er forhold som ikke nødvendigvis gir dekkende uttrykk for hvor alvorlig den aktuelle straffbare handlingen er, og dermed heller ikke om siktede hadde grunn til å anta at forfølgningen var innstilt. Betydningen av sakens alvor må følgeslig vurderes konkret i den enkelte sak.

Den konkrete vurderingen

- (27) De to straffbare forholdene i saken må vurderes hver for seg, og jeg ser først på post I.
- (28) Foreldelsesfristen begynte som nevnt å løpe 8. februar 2018, som er dagen da A ble pågrepet og hans lagring av materiale som seksualiserer barn, opphørte. Fristen er senere avbrutt flere ganger, sist ved begjæringen om tilståelsesdom 12. juli 2019.
- (29) Ved vurderingen av om forfølgningen ble «stanset på ubestemt tid» er det perioden etter 21. august 2019, da saken ble returnert til påtalemyndigheten under henvisning til at As mor i e-post samme dag hadde opplyst at han var flyttet til Polen, som er relevant.

- (30) Den mangelfulle aktiviteten varte til A selv tok kontakt med politiet 11. april 2023 i forbindelse med søknad om statsborgerskap og stilte spørsmål om etterforskningen.
- (31) Aktor fulgte riktignok opp e-posten fra As mor da hun 21. november 2019 sendte en e-post til A selv, med kopi til hans mor, og stilte spørsmål om han fortsatt ønsket tilståelsessak. E-posten ble sendt til adressen han hadde oppgitt nesten to år tidligere da han ble pågrepet. Aktor sendte deretter purring 2. desember 2019. Da også purringen forble ubesvart, etterlyste aktor A nasjonalt 12. desember 2019.
- (32) Det ble etter dette imidlertid ikke foretatt noe vesentlig mer i straffesaken før tiltalte selv som nevnt kontaktet politiet i april 2023. Han hadde da søkt om norsk statsborgerskap i mars, og fått melding om at han var under etterforskning.
- (33) Enkle tiltak som politiet kunne ha foretatt, var å ta kontakt med As mor på ny samt å forsøke å ringe ham på det telefonnummeret han selv hadde oppgitt i forbindelse med saken i 2019.
- (34) Perioden med lav aktivitet er lang – over tre og et halvt år – noe som isolert sett taler for å anse saken som stanset på ubestemt tid. Perioden er imidlertid ikke så lang at det uten videre kan trekkes en slik konklusjon.
- (35) Tidsforløpet må som nevnt ses i sammenheng med graden av uvisshet – det vil si hvilke berettigede forventninger siktede kan ha hatt om at straffeforfølgning ikke lenger var aktuelt. A kan etter min mening ikke støtte seg på noen slike forhold.
- (36) Tvert imot var forfølgningen kommet såpass langt at det var begjært tilståelsesdom, noe han i utgangspunktet hadde stilt seg positiv til. Når dette ses i lys av at tiltalens post I gjaldt et alvorlig forhold, hadde han liten grunn til å anta at forfølgningen var innstilt.
- (37) Særlig vekt får dette når han selv – bevisst eller ubevisst – vanskeliggjorde politiets arbeid ved å flytte flere ganger, herunder til og fra Polen, uten å sende flyttemelding før han i juni 2022 meldte flytting til ---veien i Mjøndalen, noe politiet ikke fanget opp. Saken her ligger dermed vesentlig annerledes an enn saken i Rt-1986-416, der forfølgningen ble ansett stanset på ubestemt tid. Saken der gjaldt kjøring i alkoholpåvirket tilstand, og tiltalebeslutningen ble først forkynt tre og et halvt år etter at den straffbare handlingen hadde funnet sted, og etter at tiltalte hadde fått tilbake førerkortet fra finske myndigheter uten bemerkninger. Høyesterett la også vekt på at tiltalte ikke hadde gjort noe forsøk på å holde sitt oppholdssted skjult. Jeg peker videre på at forholdet i vår sak er vesentlig mer alvorlig enn forholdet i 1986-avgjørelsen.
- (38) På bakgrunn av det jeg nå har gjort rede for, er jeg etter en samlet vurdering – og under en viss tvil – kommet til at fristavbrytelsen for så vidt gjelder post I ikke har tapt sin virkning som følge av stansning av forfølgningen på ubestemt tid.
- (39) Når det derimot gjelder post II, har både aktor og forsvarer anført at det har funnet sted en stansning på ubestemt tid – og at avbrytelsen av foreldelsen derfor har mistet sin virkning. De har begge begrunnet dette med at det dreier seg om en mindre alvorlig overtredelse, og at A – i lys av tidsforløpet – derfor hadde grunn til å anta at forfølgningen var innstilt. Jeg finner ikke grunn til å fravike dette synet.

- (40) Forholdet i post II er derfor foreldet.

Avsluttende bemerkninger og konklusjon

- (41) Forholdet i post I er ikke foreldet som følge av at saken har vært stanset på ubestemt tid. A frifinnes dermed ikke for dette forholdet.
- (42) Forholdet i post II er derimot foreldet.
- (43) Høyesterett må etter dette utmåle ny straff for post I.
- (44) Lagmannsretten, som ikke anså noen av forholdene som foreldet, satte straffen til fengsel i fem måneder. På grunn av lang saksbehandlingstid ble straffen gjort betinget.
- (45) Det kan reises spørsmål om den lange saksbehandlingstiden heller skulle ha medført en kortere straff, jf. HR-2016-225-S avsnitt 43. Slik jeg ser det, er straffen uansett ikke for streng – selv om man tar i betraktning at A nå frifinnes for post II, jf. straffeprosessloven § 344. Siden spørsmålet om straffutmåling i liten grad har vært gjenstand for prosedyre for Høyesterett, er jeg kommet til at straffen bør bli stående.
- (46) Jeg stemmer for slik

D O M :

1. A, født 00.00.1998, frifinnes for tiltalens post II.
2. Anken forkastes for så vidt gjelder domfellelsen for overtredelse av straffeloven § 311, tiltalens post I. Straffen for dette forholdet settes til fengsel i 5 – fem – måneder. Fullbyrdelsen av straffen utsettes i medhold av straffeloven § 34 med en prøvetid på 2 – to – år.

(47)	Dommer Poulsen:	Jeg er i det vesentlige og i resultatet enig med førstvoterende.
(48)	Dommer Hellerslia:	Likeså.
(49)	Dommer Bergh:	Likeså.
(50)	Dommer Falkanger:	Likeså.

(51) Etter stemmegivningen avsa Høyesterett denne

D O M :

1. A, født 00.00.1998, frifinnes for tiltalens post II.
2. Anken forkastes for så vidt gjelder domfellelsen for overtredelse av straffeloven § 311, tiltalens post I. Straffen for dette forholdet settes til fengsel i 5 – fem – måneder. Fullbyrdelsen av straffen utsettes i medhold av straffeloven § 34 med en prøvetid på 2 – to – år.